

למה?

למה כשהשם קבע את ה"הגדרות" ואת "ברירות המחדל" של העולם, הוא החליט שלכל בן אדם אמורה להיות איזו אומנות?

ורגע, אם כל אדם צריך אומנות, ואפילו לא בשביל להתפרנס אלא נטו בשביל האומנות, למה אם כן רשב"י וחביריו, לא צריכים למלאכה, אלא מתפרנסים משל אחרים? ולמה אחרים, אנשים שלא נמנו על באי בית מדרשו של רשב"י, ניסו להתנהל כלכלית כמוהו - ולא עלתה בידם (ברכות לה ע"ב)?

**

אז בואו חברים, ננסה לעשות סדר:

קודם כל, בואו ונעשה נלמד היסטוריה. הבה ונראה איך היתה נראית ההתנהלות הכלכלית בראשית הבריאה. יש על כך גמרא מפורשת (סנהדרין נט ע"ב):

'היה רבי יהודה בן תימא אומר, אדם הראשון, מסב בגן עדן היה, והיה מלאכי השרת צולין לו פשר ומסניין לו יין. הציץ בו נחש, וראה בכבודו, ונתקנא בו.'

הנחש מקנא באדם הראשון, ומגלגל אותו לחטא הקדמון, העוון החמור ביותר בתולדות האנושות.

אבל אתם יודעים רבותי, אף אחד מכם לא מקנא באדם עמל.

כשתראו עשיר גדול דוהר ברכב שאתם חולמים עליו בלילה - אתם תקנאו בו רק עד שתגלו את הלחץ האיום שהוא שרוי בו לאחר כל השקעה של ארבעים מליון שטרלינג בשוק ההון המתנדנד. פתאום תעדיפו את ה"טסלה" הפשוטה שלכם, או אפילו את ה"סוברו אברכים" המפואר שלכם...

מי כן מעורר באחרים קנאה?

- מישהו שרוצה שיקנאו בו. מישהו שעושה פעולות סמויות, ובכל מה שהוא עושה הוא

משחיל "משהו" דק מאד, שמביא את צופיו לקנאות בו. ה"משהו" הזה, הוא איזשהו סם, פיזור אבק שאי אפשר אפילו לראות, אבל הוא מעלה עשן כלשהו, ואומר לאחרים: 'אני צוחק. אני קל לי. אני כיף לי. ודוקא כיף לי בזה שאתם עוד לא גיליתם את קוד הגישה לכיף החירותי שאני גיליתי'.

וואו! זה מעורר קנאה! מה אתה לך שם שש ושמת, רגוע כזה, לא עמל, לא מזוע, לא מתקמט, לא משתוף, פשוט מקיש את הספרות המתאימות, וגמרנו. למה, מה אתה ומי אתה?!

אדם הראשון, אם הוא גרם שיקנא בו הנחש, כנראה שהיה דופי בהנהגה שלו בגן עדן. והיא נראית לי די ברורה:

ויקח ה' אלקים את האדם ויניחיהו בגן עדן לעבדה ולשמרה.

אדם הראשון אמנם אמור להשתעשע ולהתענג בגן העדן. אבל ה' הניחו שם בגן עדן גם בשביל 'שיהיה עובד אדמת הגן ויזרע לו שם כל מיני תבואות וישע לו שם כל מיני פרות' (רבינו בחיי).

אם האדם היה עובד, לא מזיע אבל עובד, ואחר כך היה יושב ואוכל גם מהבשר שהמלאכים צולין לו - לא היה הנחש מתקנא בו.

אבל אדם הראשון לא בדיוק עבד, מצוה אחת היתה בידם ונתעטלו הימנה, ולכן נטרד מגן עדן. הגן עדן הוא לא מקום מתאים לאדם. אסור לו לאדם להתבלבל ולחשוב שהוא

רווח להתבונן

עלון מס' 12 פרשת בשלח

מאמרי התבוננות והתחברות בעבודת הנפש והנשמה

מתי אתקבל כבר לעבודה?

השבוע בפרשה, אנחנו מוקפים עם נושא טעון ומרתק במיוחד:

"מזונותיו של אדם."

זה מתחיל מקריעת ים סוף, שעליה אמרו חז"ל (פסחים ק"ח ע"ב) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף.

וזה ממשיך בפרשת המן, כאשר בני ישראל שאלו כהוגן - לחם לאכול, והשם יתברך קיבל את תלונתם והבטיח להם 'הֲנִי מַמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, ואף קיים 'וַתַּעַל שִׁכְבַּת הַטַּל וַהֲנִי עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דֵּק מְחַסֵּפֵס דֵּק כְּפָפֹר עַל הָאָרֶץ'.

ובני ישראל, כמה מגרה, רק לְקִטּוֹ דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. ארבעים שנה.

אז מה חברים?

מה אתם אומרים על העניין?

מגרה אתכם לקבל פתיחים לבנים בכל יום מחוץ לדלת הבית או בכניסה לשכונה, וסתם כך לטחון אותם, ולאפות אותם, ולהרגיש בהם את כל הטעמים שבעולם?

גם אותי!

אז למה באמת השם לא רוצה שזה יהיה כך?

למה אנחנו חייבים לעשות הרבה יותר מאשר החוטא הגדול ביותר במדבר, שהיה צריך בסך הכל לתפוס טוסטוס ולדהור איזה רבע שבע סביבות המחנה?

ובכלל, האם אנחנו חייבים לעשות הרבה יותר מזה?

תמיד שמענו שצריך לעשות "השתדלות לפרנסה"! למה צריך לעשות אותה? ובכלל, מה היא ה"השתדלות" הזאת, שאותה אנחנו צריכים לבצע?

**

בואו נשמע סיפור מהגמרא (נדה ע"ב): שאלו את רבי יהושע, מה עשה אדם ויתעשר? ענה: ישא ויתן באמונה! אמרו לו: הרבה עשו כן ולא עלתה בידם? ענה: אלא יתפלל למי שהכסף והזהב שלו. ושואלת הגמרא: מדוע אמר להם תחילה לעסוק במשא ומתן, אם באמת מה שעוזר זה רק התפילה? עונה הגמרא: דהא בלא הא לא אפשר! פירוש, האדם זקוק לשני הדברים, גם להשתדל במלאכה, וגם להתפלל להקב"ה שישלח את ברכתו.

זה גמרא.

ובמדרש (קהלת רבה ו) כתוב גם כן במפורש: ילמד אדם אומנות, והקדוש ברוך הוא מפרנסו.

מכרסמת איפוא השאלה:

הקדוש ברוך הוא, אתה צריך ללמוד אומנות! ללמוד איפה ואיך אתה מביא טוב, לעולם שזקוק כל כך לך ולכישרונותיך.

זוהי ה"השתדלות" שצטוונו עליה בספרי המוסר. לא להשתדל להשיג, אלא להשתדל להיות גבר. משפיע.

לא לשבת בפניה, ולחכות שמישהו כבר יראה שאני מוכשר, ויקרא לי לעבוד אצלו בישיבה, בחנות או במשרד. זה לא התפקיד שלי, זה התפקיד של ה"אשה" - אולי. זוהי התנהגות של אחד שבטעות חושב שיש איזשהו קוד סודי בעולם, שמשום מה עדיין לא התגלה לו.

אם אנחנו רוצים לעשות "השתדלות", אנחנו צריכים לעמוד, להפשיל שרוולים, ולזעוק לכל העולם: ה-נ-נ-י! אני כאן מוכן להאיר לכם. אני כאן מוכן להשפיע לכם. אני כאן מוכן לתת לכם את הכישרונות שהשם נתן לי. להאיר לכם, לבטח ולחזק אתכם.

זה קשה, קשה כקריעת ים סוף. אתם יודעים שהאר"י ז"ל (פרי עץ חיים שביעי של פסח) מסביר שקריעת ים סוף כמוה כלידה, כמו הרגע שבו העובר יוצא ממעי אמו.

העובר הוא שיא ה"מקבל" ששייך בעולם. הוא באמת לא עושה כלום.

קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. כמו לידה. כמו הרגע הזה שבו אני אוזר אומץ ואומר: די! מעכשיו אני לא מחכה שיכירו בי. מעכשיו אני בעצמי מכיר בכך שטוב יהיה לעולם להכיר בי. אני נולד. אני עושה "השתדלות". אני גבר. אני מוכן!

נהלך ברגש

מילון רגשות, ניתוח, והגדרה

אהבה אפשר להרגיש ולא להגדיר

השבוע אני רוצה לסיים את ערך "אהבה" ב"נהלך ברגש".

ואני אהיה כנה איתכם ואומר לכם, שמשום מה, הניסיון לנתח, להגדיר ולבאר רגשות - זוהי משימה סותרת. בפרט את רגש האהבה, קשה במיוחד להגדיר. נראה לי שהרגשתם את זה בין השורות, או אפילו מעליהן.

כי רגש, הוא משהו שבלב, הוא משהו שצריך להרגיש, הוא משהו שכל אחד משער אותו בליבו, כפי איך שזה נתפס בשכלו ובתבונתו.

והתפקיד החשוב הוא, לזהות את הרגש, את האהבה, ולומר אותה: אני מרגיש... אני אוהב!

הנה מילים מיוחדות של ה"בלבבי משכן אבנה":

'אהבה היא בעצם דבר שהוא סוד, דבר שלא ניתן להסביר ולהגדיר, סוד הוא דבר שנמצא בתוך האדם, ואיננו יכול להעביר אותו לאף אחד, זוהי תפיסת נפשו. אם אדם אוהב דבר מסוים, הוא יכול לומר שהוא אוהב, אבל לתת לשני את אותה אהבה, הוא איננו יכול. הוא יכול לשכנע אותו להסביר לו, לנסות אפילו להלהיב אותו - אבל לתת לו את אותה אהבה, אי אפשר. אחרת, צדיקי הדור היו נותנים את אהבת ה' שיש להם לכולם במתנה. אבל כאמור זהו דבר שאי אפשר לתת אותו לאחרים.'

חברים: אתם רוצים אהבה? תסתובבו בין אנשים שמסכימים לאהוב. תסתובבו אצל צדיקים שאוהבים. תקראו פסוקים שמדברים על אהבה.

תגידו הרבה, בכוונה, את המילה "אהבה"!

אלהים, ויש לו קוד גישה לאושר שלא תלוי בעבודתו.

ובאותו מעמד אף נגזר עליו: בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם. הלחם, שהוא הצורך הקיומי של האדם, הלחם שהוא ההכרח החשוב ביותר בניהול חיי משפחה תקינים, הלחם הזה מכאן ואילך יהיה תלוי -

במלאכה שלך. באומנות שלך.

נכון, הקב"ה הוא מפרנס אותך, אבל אתה - חייב ללמוד אומנות.

ושכל העולם יראה כמה אתה מזיע, כמה אתה עובד.

אין לך שום קוד סודי שאתה יודע ואחרים לא יודעים.

**

אבל לפני שנמשיך, אני צריך חברים את הלב שלכם, בואו ונעמיק עוד קצת, וננסה להבין: מה כל כך רע בכך אם יש לי קוד סודי לחיים כיפיים, נוחים וקלילים?

התשובה היא כך: לפני שהשם ברא את העולם, היה הטוב גמור ומוחלט ולא בדרך של ניסוי ותהייה, אלא ממש טוב טוב בלי סוף.

אבל השם רצה שהטוב יתגלה בצורה אחרת, בצורה של תן וקח, חסר והשלמה, השפעה וקבלה. וכך, ישוב לו הטוב הקדמון, אבל באופן אחר, בצורה של טוב המגיע על ידי שמישהו השפיע אותו.

ויש לך סיבות עמוקות ביותר. ובפשטות, הסיבה היא: כי טוב שמגיע על ידי חסר, הוא טוב מבוסס ואמיתי יותר, כמו השכר שמקבל אדם עמל, שהוא הרבה יותר מהנה מאשר לחם שאדם מקבל בגלל קצבה מסוימת שהוא זכאי לה. נהמא דכיסופא - לחם בושא, לחם שבא ללא חסר והשלמה.

הגבר, מגלם את ה"משפיע", את מי שצריך להביא את הטוב. והאשה מגלמת את ה"מקבל", את מי שצריך לקבל את הטוב, להנות ולהשתלם ממנו.

וכן, יש גם תפקידים הפוכים: האשה היא משפיעה על הבעל את היכולת להשפיע עליה, ולכן היא גם נוטלת חלק מרכזי בסיפור ההשפעה של העולם. והבעל, בסצנה הזו, הוא "מקבל", מקבל מאשתו את האפשרות להשפיע עליה.

וכן מסתובבים להם המשפיעים והמקבלים בזה אחר זה, ממלאים את כל היקום בטוב המדהים שכבר היה נמצא כאן לפני בריאת העולם, אלא שכעת הוא מקבל אפקט בהיר ומאיר יותר. כאמור.

וכאשר גבר לא ממלא את התפקיד שלו, למשל כשהוא לא רוצה לעמול, כשהוא לא רוצה להזיע ולהסריח - דומה הוא כאילו קיבל את הקוד הסודי ואת הצופן לאושר, הוא מעורר קנאה בעולם, מביא שוב את חטא עץ הדעת.

גם אשה, שמחייכת מאוזן לאוזן, ומתפארת באוזני חברותיה על טוב ליבו של בעלה, ומעוררת את קנאתן - חוטאת. אל תספרי להם כמה טוב נפל לך משמים סתם כך בגלל שיש לך איזה לחצן אוטומטי. תספרי להן כן כמה את עובדת קשה ב"להרפות" ב"להסכים לקבל" ב"להשית את בעלך נזר לראשך". תספרי להן כמה זה קשה, וכמה זה משתלם וכדאי.

**

עכשיו, לאחר סיפור ההתהוות המרתק של ה"אומנות" וה"מלאכה" בעולם. נשוב לאט לאט אחורה, ונבין מה קורה כאן?

רשב"י וחבריו לא עושים קפה ונהנים מזיו השכינה. ממש לא! הם עובדים. הם גברתנים. הם לוחמים. כמובן במגרש אחר, לא בסופרמרקט, לא במשרדי תיווך, ונכון שהמגרש שלהם הוא גבוה ונעלה יותר. אבל הוא מגרש מלאכה, אומנות ועבודה לכל דבר.

הרבה עשו כרשב"י וחבריו, וניסו לחקות את הזוהר, את מה שנראה מגרה, קורץ, נוח - ולא עלתה בידם.

כי בלי קשר לפרנסה, שאותה אתה אמור לקבל משמים, מדי